

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР

1 СОН, 4 ЖИЛД

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ

НОМЕР 1, ВЫПУСК 4

INNOVATIONS IN ECONOMY

VOLUME 4, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

**ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
INNOVATIONS IN ECONOMY
№ 1 (2021) DOI:<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-1>**

**Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:**

Гулямов Сайдахрар Саидахмедович
Академик

**Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:**

Вохидова Мехри Хасановна
Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа
доктори

**"Иқтисодиётда инновация" журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
Международный редакционный совет журнала "Инновация в экономике"
International Editorial Board of the Journal of Innovation in Economics**

08.00.01 - Иқтисодиёт назарияси / Экономическая теория / Economic theory

Назаров Ш.Х. - и.ф.д.
Гафуров У.В. - и.ф.д., профессор
Мустафакулов Ш. И. - и.ф.д., доцент
Сайфуллаева М.
Маматкулов И.А.

Nanuli Khizanishvili - Doctor of Economic Sciences, Tbilisi Iv. Javakhishvili State University. Faculty of Economics
Екатерина Геннадьевна Господарик - к.э.н., доцент, заведующая кафедрой аналитической экономики и эконометрики экономического факультета БГУ

08.00.02-Макроиқтисодиёт / Макроэкономика / Macroeconomics

Салимов Б. Т. - и.ф.д., профессор,
Назаров Ш. Х. - и.ф.д.
Худайназаров А.К. - и.ф.д.
Худойкулов С. К. - и.ф.н. доцент,
Валиев Б. - PhD.
Сафарова Н.Н.

Зубитапшвили Тамар - доктор туристических наук, Телавский государственный университет, Грузия

08.00.07-Молия. Бухгалтерия ҳисоби. / Финансы. Бухгалтерский учет/ Finance. Accounting

Жиянова Н.Э. - и.ф.н., доц.

08.00.09-Ҷаҳон иқтисодиёти / Мировая экономика / World economy

Мурадова Х.М. - и.ф.д., профессор
Шарифхўжаев Ш.О. - и.ф.д.

Сардор Азам - и.ф.д.
Вохидова М.Х. - PhD.

08.00.10-Демография. Мехнат иқтисодиёти / Демография. Экономика труда / Demography. Labor Economics. 08.00.13-Менежмент / Менеджмент / Management

Гулямов С.С. - академик
Умурзаков Б.Х. - и.ф.д., профессор,
Каршиев М.Э.

Маматкулов И.
Ғойипназаров С.Б. - PhD
Кадилова З.А. - PhD

Саҳифаловчи: Абдулазиз Мухаммадиев

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улицы Амира Темура пр. 1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editarial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr. 1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1.Хайдаров Зоҳир СОЗДАНИЕ МЕХАНИЗМА ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ БАНКОВСКОЙ СФЕРЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	4
2.Абидов Абдужаббор Абдухамидович ЯШАШ ДАРАЖАСИНИ АНИҚЛАШ МОДЕЛИНИ ЯРАТИШ МУАММОЛАРИ.....	9
3.Халимжонов Дилшод Эргашбекович, Абдувоҳидов Акмал Абдулазизович ЎЗБЕКИСТОНДА ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИТОРЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ: МУАММОЛАР ВА ЕЧИМЛАР	15
4.Ирматов Афзал Ҳикматуллаевич ЖАҲОНДА ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ: ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ЮКСАЛИШИНING КОНЦЕПТУАЛ ОМИЛ	24
5.Nigora Maxmasobirova YEVROPA AGROSANOAT KLASSTERLARINING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI VA ULARNING MINTAQAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI	30
6.Азизкулов Бахтиёр Хушвактович, Сиддиқов Аскар Ахрорович КЛАСТЕР ЁНДОШУВИ АСОСИДА АГРОТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ ХУСУСИЯТЛАРИНИ БАҲОЛАШ	40
7.Нурмухаммидова Мухтабар Хасановна, Мамажоновна Саида Ваҳобжоновна, Бекмухаммедова Барно Ўктамовна ИҚТИСОДИЁТДА ГОЛЛАНД КАСАЛЛИГИНИНГ НАМОЁН БЎЛИШ ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ ВА ОМИЛЛАРИ.....	49
8.Каримова Азиза Маҳмадризоевна НЕОБХОДИМОСТЬ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КРЕДИТНОЙ ПОДДЕРЖКИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ ТУРИЗМА	56
9.Уразматов Жонибек Мусурманович ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИНИ УНДИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ	63
10.Муминова Наргиза Махсуджоновна ТЎҚИМАЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИГА ТАЛАБНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ХАЛҚАРО МАРКЕТИНГ ТАМОЙИЛЛАРИ.....	70
11.Рахматов Камолитдин Ўралович, Абдувоҳидов Акмал Абдулазизович ПАНДЕМИЯ ВА ПАНДЕМИЯДАН КЕЙИНГИ ДАВРЛАРДА ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЁТИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА ИМКОНияТЛАРИ	77
12.Бердиев Жасур Кулдошевич СОВРЕМЕННЫЕ СТИЛИ УПРАВЛЕНИЯ ГОСТИНИЧНЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ.....	84

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ INNOVATIONS IN ECONOMY

Ирматов Афзал Хикматуллаевич
Мустақил тадқиқотчи
E-mail: irmatov001@bk.ru

ЖАҲОНДА ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ: ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ЮКСАЛИШИНИНГ КОНЦЕПТУАЛ ОМИЛ

For citation: Irmatov Afzal Hikmatullaevich. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ECONOMY IN THE WORLD: CONCEPTUAL FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC GROWTH OF UZBEKISTAN. Journal of innovations in economy. 2021. Vol. 4, Issue 1. (24-29) pp.

DOI 10.26739/2181-9491-2021-1-4

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада жаҳонда инновацион иқтисодиёт шаклланиши ва ривожланишининг назарий ва тадқиқий жиҳатлари кўриб чиқилган. Инновациялар ва инновацион иқтисодиётнинг илмий-назарий жиҳатларини очиқ беришга алоҳида эътибор қаратилган. Амалга оширилган тадқиқот асосида Ўзбекистон Республикасида инновацион ва яшил иқтисодиётни ривожлантиришга қаратилган бир қатор амалий тавсиялар илгари сурилган.

Калит сўзлар: иқтисод, жаҳон иқтисоди, инновациялар, яшил иқтисод, инновацион ривожланиш, инновацион менежмент, барқарор ривожланиш.

Irmatov Afzal Hikmatullaevich
Independent researcher
E-mail: irmatov001@bk.ru

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ECONOMY IN THE WORLD: CONCEPTUAL FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC GROWTH OF UZBEKISTAN

ABSTRACT

This article discusses the theoretical and applied aspects of the formation and development of an innovative economy in the modern world. Special attention is paid to the disclosure of scientific and theoretical aspects of innovation and innovation economy. Based on the research, a number of practical proposals for the development of innovative and green economy in the Republic of Uzbekistan are given.

Keywords: economy, world economy, innovation, green economy, innovative development, innovative management, sustainable development

Ирматов Афзал Хикматуллаевич
Независимый исследователь
E-mail: irmatov001@bk.ru

**УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ В МИРЕ:
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА
УЗБЕКИСТАНА**

АННОТАЦИЯ

В настоящей статье рассмотрены теоретические и прикладные аспекты формирования и развития инновационной экономики в современном мире. Обращено особое внимание раскрытию научно-теоретических аспектов инноваций и инновационной экономики. На основе проведенного исследования даны ряд практических предложений по развитию инновационной и зеленой экономики в Республике Узбекистан.

Ключевые слова: экономика, мировая экономика, инновации, зеленая экономика, инновационное развитие, инновационный менеджмент, устойчивое развитие

Кириш

Замонавий жаҳон тараққиётининг ўзига хос хусусияти - етакчи мамлакатларда инновацион жамиятни шакллантиришга, инновацилар ва билимларга асосланган иқтисодийни қуриш ҳисобланади.

Жамият ривожланишининг ҳар бир босқичи ўзига хос хусусиятларга эга. Масалан, индустриал жамиятда ривожланиш ишлаб чиқаришнинг кескин тараққиёти, оммавий ахборот воситаларининг ихтиро қилиниши ва меҳнат тақсимооти билан боғлиқ эди. Ўша даврдаёқ янги нарсаларга ижобий муносабатда бўлиш, ўзгаришга тайёр бўлиш муҳим деб ҳисобланарди ва натижада постиндустриал ахборотлашган жамиятни яратишга олиб келди. Ахборотлашган жамиятининг ривожланиши ахборот технологиялари, компютерлаштирилган тизимлар, янги физико-техник ва кимёвий-биологик принциплар натижаси бўлган технологиялар ва уларга асосланган инновацион технологиялар ҳисобидан амалга ошмоқда. Бу жараён янги инсон фаолияти соҳаларини ташкил этиш билан изоҳланади. Натижада, инсон фаолиятини ташкил этишнинг барча янги технологиялари ва усулларида фойдаланган ҳолда, иқтисодийнинг янги инновацион шакли яратилмоқда.

Инновацион иқтисодийнинг илмий концепциясини қуйидагича ифодалаш мумкин: бу концепция доирасида иқтисодий ўсишнинг анъанавий доктринасини қайта қўриб чиқиш амалга оширилиб, натижасида унинг диққат маркази техникавий тараққиётнинг ҳаракатлантирувчи кучи сифатида технологик ўзгаришлар, ахборот, тадбиркорлик, институтлар ва инновациялар ролини қўриб чиқиш томонга силжийди. Бундан келиб чиқадики, мамлакатда иқтисодий ўсиш инновацион хусусиятларга эга технологик таркибий ўзгаришларни амалга ошириш натижасида эришилади [1].

Миллий инновацион тизимни шакллантирмасдан инновацион иқтисодийга ўтишнинг иложи йўқ. Миллий инновацион тизимнинг таркибий қисми минтақавий инновацион тизим ҳисобланади. Бинобарин, иқтисодийни модернизациялаш инновацион хусусиятга эга минтақавий таркибий ўзгаришларни амалга оширишни тақозо этади. Ушбу минтақавий таркибий ўзгаришлар йўналишларини аниқлашда ўзига хос ёндашувни ёритиш мазкур мақоланинг асосий мақсади ҳисобланади [2].

Инновацион иқтисодийни шакллантириш кўплаб омилларга боғлиқ бўлган мураккаб ва кўп қиррали жараёндир. Бу омилларни ҳисобга олган ҳолда иқтисодийни қуриш осон эмас ва узок муддатни талаб этади, аммо бугун янгиланаётган Ўзбекистон ва унинг минтақалари иқтисодийда инновацион иқтисодийга ўтишни таъминлайдиган таркибий ўзгаришларни амалга оширмаса, глобаллашув жараёнида мамлакат иқтисодийнинг рақобатбардошлигини ривожлантириш имконияти қолмайди. Ушбу мулоҳазалар инновацион иқтисодийни шакллантиришга жамиятимизнинг қанчалик тайёр, унга мувофиқ қандай дастлабки қадамларни амалга ошириш лозим ва қайси тармоқлар инновацион технологик таркибий ўзгаришларни амалга оширишга тайёр, деган саволларни туғдиради.

Глобаллашув даврида тараққий этган ахборот-коммуникация технологияларининг жадаллик билан ривожланиб, иқтисодий соҳанинг барча йўналишларига кириб борган десак адашмаган

бўламиз. Инновацион ривожланиш иқтисодий барқарорликни янада таъминлаш билан бирга рақобатга ҳам ўз таъсирини ўтказди ва бу ўз навбатида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотни сифатини янада оширишга хизмат қилди. Мамлакатимиз Президенти Ш.М. Мирзиёев томонидан имзоланган “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги фармонда 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг “Таълим ва фан соҳасини ривожлантириш” бўлимида илмий тадқиқот ва инновация фаолиятини рағбатлантириш, илмий ва инновация ютуқларини амалиётга жорий этишнинг самарали механизмларини яратиш масалаларига алоҳида тўхтаб ўтилган [3]. Шу жумладан технологик ривожланиш, инновациялардан фойдаланиш юртимизни иқтисодий жиҳатдан юксалиши замонавий трендларни юртимизда ишлаб чиқарилишини таъминлайди ва чет эл компаниялари билан ҳамкорликни йўлга қўйилишида мустаҳкам пойдевор бўлади.

Республикада олиб борилаётган ислохотларга қарамадан инновация соҳаси ҳамда саноат тармоғига юқори технологияли ишлаб чиқариш воситаларини киритиш масаласи ҳалигача оқсаб қолмоқда.

2019 йилнинг январь-декабрь ойларида ишлаб чиқарадиган саноат корхоналари томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳажми 264,4 трлн. сўмни ёки жами саноат маҳсулотларининг 79,9 %ни ташкил этди.

Жами ишлаб чиқарадиган саноат таркибида машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш, таъмирлаш ва ўрнатиш, автотранспорт воситалари, ярим прицеплар ва бошқа тайёр буюмларни ишлаб чиқариш соҳаси – 22,3 % (2018 йилга нисбатан жисмоний ҳажм индекси ўсиши – 19,9 %), металлургия саноатининг улуши – 22,0 % (2018 йилга нисбатан жисмоний ҳажм индекси ўсиши – 6,9 %), тўқимачилик, кийим, тери маҳсулотларини ишлаб чиқариш – 16,1 % (2018 йилга нисбатан жисмоний ҳажм индекси ўсиши – 5,7 %), озиқ-овқат, ичимликлар ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш – 16,1 % (2018 йилга нисбатан физик ҳажм индекси ўсиши 8,5 %), кимё маҳсулотлари, резина ва пластмасса буюмларини ишлаб чиқариш – 9,7 % (2018 йилга нисбатан физик ҳажм индекси ўсиши 4,0 %) ни ташкил этди. Берилган диаграммада келтирилган маълумотлар бўйича биз сезиларли даражадаги ўсишни кўрмаймиз. Аксинча 2019 йилда 2018 йилга қараганда пастроқ натижага эришилган десак адашмаймиз. Чунки, иқтисодиётда вақт ўлчов бирлиги муҳим аҳамият касб этади, яъни вақт ўтгани сари иқтисодий илдамлик бўлиши лозим. Сабаби иқтисодий рақобатда жадал суръатлар билан ривожланган мамлакатларгина инновацион жараёнларни ўзларининг иқтисодиётида мужассамлаштиради. Ана шундай мамлакатларда инновацион ривожланишлар яққол кўзга ташланади.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси

Инновация тушунчаси бир қатор етук чет эллик олимлар томонидан талқин қилинган ва улардан бир нечасини мисол сифатида айтиб ўтишимиз мумкин. “Инновация” атамасининг илк илдизлари Й.Шумпетер номи билан боғлиқ. И.Л. Балабанов фикрига кўра, «инновация» бу – назорат, режалаштирилган усули, янги техника ва технология, ишлаб чиқариш, меҳнат, хизмат кўрсатиш, бошқаришни ташкил этишнинг янги шаклига капитал киритишдан олинган натижани намоён этади. Шунингдек, ушбу тушунча Ф.Никсон, Т.А.Авернина илмий изланишларида ҳам кенг тадқиқ этилган (1-жадвал). Мамлакатимиз олимлари орасида Б.Э. Тошмуродова ва Н. Жияновалар фикрига кўра «инновация» тушунчаси ўз ичига нафақат техник изланишларни, балки корхона иши усулидаги янгиликларни ҳам олишини айтиб ўтганлар [8].

Шундай таърифлардан кейин биз инновацион жараённинг ривожланишига унинг асл моҳияти билан қарайдиган бўлсак, бу ахборотлашган жамият ва ахборотлашган иқтисоднинг пайдо бўлиши ҳам ривожланиш билан чамбарчас боғлиқлигидир. Ахборотлашган жамият ва иқтисодиётни умумлаштирувчи мезон – билимга асосланган жамият шаклланишида бўлиб, у бир нечта омилларга боғлиқ бўлади. Жумладан, ахборот-технология коммуникацияларини ривожланиши тенденцияси, кадрлар малакаси ва иш тажрибаси ўсиши, инновацион ривожланиш, иқтисодий соҳада илғорликка эришиб, етакчилар қаторида бўлиш, аҳоли фаровонлиги ва турмуш тарзини яхшилаш каби енгил-ликларга олиб келади.

Инновацион фаолиятда доимо жамият ва иқтисодиёт ахборотлашади десак адашмаган бўламиз. Шундай қилиб, инновацион жараён ишлаб чиқариш, янги маҳсулот яратиш, истеъмолчиларга уни етказиб бериш ёки бошқа хизмат турларида асосий ўрин эгаллайди. Сабаби инновацияда хизматлар ҳам ишлаб чиқарилади, ҳамда бир вақтнинг ўзида истеъмол қилинади. Бу эса замонавий ёндошиш деб аталади ва ўзига хос бошқарувчанликни талаб этади.

Биз инновацион жараёни жамият ва иқтисодиётда жуда муҳим рўл ўйнашини яна бир бошқа хориж олимларининг таҳлили ва талқинларида кўриб ўтсак бўлади. Бу олимларнинг умумлаштириб оладиган бўлсак: Н.П. Резникова [9], Й.Б. Демина, Стив Отоссон [10], И.П. Степанова, А.Е. Абрамешин. Санаб ўтилган машҳур олимларнинг китобларида инновация сўзига алоҳида тўхталиб ўтишган. Улар инновацион жараён инсон истеъмоли учун янги интеллектуал кўринишдаги маҳсулотларини етказиб бераши ва иқтисодий шароитларни яратиши ҳақида маълумотлар келтиришган.

1-жадвал

Олимларнинг инновацияга берган таърифлари

Муаллиф	Китоб номи, йили, нашриёти	Инновация тушунчасига берилган таърифлар	Изоҳ
Й.Шумпетер[4].	Иқтисодий ривожланиш назарияси. Москва: Прогресс, 1982.	Саноатда янги турдаги истеъмол товарларида, янги ишлаб чиқариш ва транспорт воситаларидан фойдаланиш ва жорий этиш мақсадида киритилган ўзгартиришлар.	Яъни хом-ашё турларидан фойдаланиш, кадрлар таркиби сифат ва сон жиҳатидан ўзгартиришлар киритиш ва самарадорликни ошириш шарти ҳисобга олинмаган.
Ф.Никсон [5].	Инновацион менежмент Экономика, 1997.	Бозорда янги ва такомиллашган жараёнлар ва ускуналардан фойдаланишга олиб келувчи технологик, ишлаб чиқариш, тижорат тадбирларни амалга ошириш	Бу тадбир ишлаб чиқилишини аввал ғоя пайдо бўлиши кераклиги ҳисобга олинмаган.
Т.А.Авернина[6].	Инновацион менежмент. Воронеж, 2010.	Илмий тадқиқот қарорлари, моделлар, ғоя ва таклифлардан фойдаланиш, амалиётга тадбиқ этиш	Ғояни бозоргача ҳаракати таклиф этилмаган, самарадорлик ва кадрлар ўзгариши ҳисобга олинмаган.

Тадқиқот методологияси

Тадқиқот давомида индукция ва дедукция, илмий абстракциялаш сингари усуллардан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар

Инсон бирон бир маҳсулот яратмоқчи бўлса, яратишдан аввал у қандай маҳсулот яратиш ҳақида ўйлай бошлайди, бу эса ғояди, кейин уни тижорат маҳсулига айлантиради. Бу давр эса бир сўз билан инновацион жараён дейилади. Инновацион жараён эса ўз ўрнида янгиликларни жорий этиш, тарқатишга қаратилган илмий тадқиқот натижасидир ва у сўнгги босқичда албатта ҳаётга тадбиқ этилади.

Шуни таъкидлаш жоизки, янги йўлга қўйилаётган тизимда ҳам баъзида муммолар учраб туради, худди шундай муаммолар инновацион жараёнларда ҳам мавжуддир ва улар қуйидагилар:

техник ва технологик камчиликни етишмаслиги инновацион ғояларни ҳаётга кенг тарзда тадбиқ қилинишига тўсқинлик қилиши;

молиялаштириш ва инвестиция киритиш тизимидаги муаммолар;

корхона кадрларининг қизиқишларини тўлиқ ўрганиб чиқмасдан қарорлар қабул қилиш;

замонавий лойиҳалар бўйича нотўғри танлов ва уларни бошқарувини тўғри йўлга қўйилмаганлиги;

замонавий тажриба ва малакага эга бўлган кадрларни етишмаслиги;

ахборот тизимининг хавфсизлиги тўлиқ таъминланмаслиги;

замон талабига мос жараёнларни ривож учун меъёрий-ҳуқуқий манбаларни етишмаслиги; соҳа вакиллари ва корхоналарнинг фаолияти йўналиши бир-бирига мос эмаслиги; ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳақида батафсил маълумотининг йўқлиги.

Юқорида санаб ўтилган муаммоларни ва камчиликларни ҳисобга олган ҳолда уларни бартараф этиш учун қуйидаги таклифларни ҳавола этамиз:

инновацион лойиҳаларни тўғри ишлаб чиқиб ва уни қатъий бир тизимга солиш;

инновацион ғояларни амалда тадбиқ эта оладиган, ўз касбини чуқур билимига эга бўлган малакали кадрларни кўпайтириш;

инновацион ғояларга бағишланган Start-up ва брифингларни тез-тез ташкил этиш ва унга асосан ёшларни жалб этиш;

кадрлар орасида ўзаро замонавий ғояларни биргаликда муҳокама қилиб, биргаликда камчиликларини тўлдириш;

инновацион жараёнларни амалга оширувчи меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ва имтиёзларни ишлаб, кенг доирада кўриб чиқилиши;

тегишли тартибда рўйхатдан ўтган замонавий инновацион ғоялар ва лойиҳалар учун бириктирилган орган ва ташкилотлар томонидан инвестицияларни ўз вақтида киритилиши.

Биз ўйлаймизки, юқорида келтирилган барча чора-тадбирлар албатта муммоларни бартараф қилиш билан бирга инновацион жараёнларини ривожланиши кенгайтириб, давлатимизни келажакда гуллаб яшнашини таъминлайди. Муаллиф томонидан инновацион жараёнларни бошқариш учун қуйидаги концептуал модел келтирилган:

1. Инновацияларни замонавий ва жаҳон стандартларига жавоб берадиган даражада ишлаб чиқилишини таъминлаш. Тадбиқ этиладиган лойиҳани қай даражада самарали бўлиши, яъни бу лойиҳа ўйланилган фойдани бера оладими ёки йўқми деган савол қўйилиши ва таваккалчилик тўғри баҳоланиши керак.

2. Инновацион жараёнлар билан боғлиқ эҳтимоллиликни олдиндан кўра билиш, хавф-хатарни олдини олиш, суғурта компаниялари билан шартнома тузиб, қўйилаётган таваккалчиликларни суғурталаш каби масалаларни ҳал этиш.

3. Маркетингга алоҳида эътибор қаратиш ва бунга ўз касбини етук ва малакали ходимларни жалб этиш лозим. Маркетингни аҳамияти инновацион жараён даврида жуда муҳим рол ўйнайди, чунки лойиҳанинг сифати ва уни ижобий томонлари ҳақида ҳамкорлар ёки бошқатегишли ташкилотларга батафсил маълумот берилиши жоиздир.

4. Инновацион жараён давомида кадрларни мотивацион руҳлантириб, уларнинг шахсий ғоялари билан ҳамсухбат бўлиш лозим. Инновацион фаолият ташкилий тузилишини ахборот-коммуникация технология соҳаси мувофиқлаштиради. Инновацион ғоялар албатта биздан янги тадқиқотлар ва ўзгаришларни талаб этади, бу эса замон билан ҳамнафас бўлиш учун имкон яратади десак муболаға бўлмайди.

Замонавий ғоялар юртимизнинг истикболи учун кўплаб янгиликлар киритиб, давлатимиз равнақи йўлида пойдевор бўлади. Ҳозирги кунда юртимизда хорижий корхона ва ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорликлар инновацион тарзда амалга оширилмоқда. Шу орқали кўп соҳаларда муваффақиятларга эришмоқдамиз ва биз буни янада кенгайтиришимиз лозим. Кадрлар томонидан тақдим этилаётган инновацион ғояларни батафсил кетма-кетлиги кўриб чиқилиб, унинг ҳозирги замон талабига қай даражада жавоб беришини аниқлаб, сўнгра комиссия аъзоларига берилса, инновацион лойиҳа стратегик жиҳатдан янада мукамал бўлади ва биз бундай лойиҳалар орқали кўзланган натижага шак-шубҳасиз эришишимиз мумкин.

Биз Ўзбекистонни ижтимоий-иқтисодий ривожланган мамлакатга айлантиришни мақсад қилган эканмиз, бунга фақат жадал ислохотлар, илм-маърифат, мамлакатимизда инновация тушунчасини кенгайтириш, инновацион ривожлантириш жараёнини илмий асосда шакллантириш. Мустақил бўлган давлатнинг иқтисоди албатта юксалади. Шундай экан, иқтисодиётнинг юксалиши учун кейинги йилларда юртимизда яратилаётган имкониятлар, шарт-шароитлар бунга яққол мисол бўла олади. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 июлдаги “Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПҚ 3832-сон Қарори қабул қилингани 2020 йилнинг Ўзбекистонда “Илм-маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” деб аташи ҳам ушбу жараёнларни амалга оширишдаги муҳим босқичлардан бири бўлди.

Хулоса ва таклифлар

Хулоса қилиб, юқорида фикр ва мулоҳазаларимдан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон

Республикасида инновацион иқтисодни шакллантириш бўйича:

Ривожланган мамлакатлардаги биз учун муҳим бўлган барча технологик янгиликларни яхшилаб ўрганиш кенг аҳоли оммасига намойиш қилиш, Республика иқтисодиёти тармоқларига тадбиқ қилиш;

Оммавий ахборот воситаларида билимларга асосланган инновацион иқтисодий янгиликлар ва афзалликлар ҳамда замонавий инновацион асбоб-ускунлар ҳақидаги барча янги маълумотларни кенг аҳоли оммасига доимий равишда етказиш;

Миллий инновацион тизимни юқори малакали мутахассислар ва илмий техник ходимлар билан тўлақонли таъминлаш;

Иқтисоднинг турли йўналишларига оид жаҳон миқёсида инновациялар янгиликлар бўлган адабиётларни ўқиб ўрганиб уни давлат тилига таржима қилиб, уларни илмий-техник ходимлар томонидан танқидий равишда ўрганиш лозим ҳамда амалиётда тадбиқ қилиш жараёнини ташкил қилсак, ишонаманки, мамлакатимиз тез орада бунданда юксалиб инновацион ривожланиб ривожланган давлатлар қаторида муносиб ўрин эгаллайди.

Иқтибослар/сноски/references:

1. Богатова Е.В. Инновационная экономика / Учебник. Москва: Русайнс, 2014. 130 с.
2. Инновационный потенциал научного центра: методологические и методические проблемы анализа и оценки / под ред. В. И. Сулова. Новосибирск: Сибирское научное изд-во, 2007. 276 с.
3. 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning ma'ruzasidan.
4. Шумпетр Й. Иқтисодий ривожланиш назарияси. – М.: Эксмо, 2007.
5. Никсон.Ф. Инновационный менеджмент. – М.: Экономика, 1997.
6. Авернина.Т.А. Инновационный менежмент. М., 2006.
7. Балабанов И.Л. «Инновационный менежмент» СПб.: Питер, 2001.– 120 с;
8. Тошмуродова Б.Э., Жиянова Н. «Инновация фаолиятни молиявий рағбатлантириш». Ўқув қўлланма. – Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2006.-110 б;
9. Резникова.Н.П. Телекоммуникационный менежмент. – М., 2005.
10. Ottoson S. Hanbook in innovation Management Dynimac Business and Product Development. 2006.
11. Schumpeter J.A. History of Economic Analysis. – New York: Oxford University Press, 1954 – P. 571.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 июлдаги “Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПҚ 3832-сон Қарори. <https://lex.uz/ru/docs/3806053>

ISSN 2181-9491
Doi Journal 10.26739/2181-9491

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
1 СОН, 4 ЖИЛД

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
НОМЕР 1, ВЫПУСК 4

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 4, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000